

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs VIII. Vtrum Antichristus etiam poßit dici caput omnium malorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

principis vel praelati, qui secundo modo est caput A
multitudinis sibi subiectæ.

CONCL. est: Diabolus est caput omnium malorum se-
cundo modo, videlicet secundum exteriorē gubernatio-
nem: Probatur primo auctoritate scripturæ Job. 41.
dicentis: Ipse est rex super omnes filios superbiæ:
secundo ratione: Quia ad gubernatorem pertinet,
ut eos quos gubernat, ad suum finem adducat:
Sed Diabolus omnes malos ad suum finem adducit:
ergo. Maior patet ex dictis. Minor vero pro-
batur: quia finis Diaboli est auersio rationalis
creaturæ a Deo: ad quem finem adducuntur ho-
mines peccando: ergo: Diabolus omnes malos
ad suum finem adducit: Consequentia relinquitur,
ut nota: Anteced. vero quo ad primam par-
tem probatur: quia Diabolus a principio homi-
nem ab obediētia diuini præcepti remouere ten-
tauit: secundo declaratur explicando modum,
quo auersio a Deo habeat rationem finis: habet
enim (inquit S. D.) rationem finis, in quantum
appetitur sub specie libertatis: quod probatur ex
illo Hierem. 2. a seculo confregisti iugum, rupisti vincula,
& dixisti, non seruiam. Secunda vero pars anteceden-
tis non eget probatione.

Expositio Textus.

C A I E T. in sequenti artic. docet nomen Diaboli
hic non sumi pro vno aliquo Diabolo solo,
sed pro toto ordine Diabolico, vel certe pro Lu-
cifero, ut continet totum ordinem Diabolicum:
ita ut sensus sit: Diabolus, hoc est Lucifer cum
suis, vel ordo Diabolicus est caput omnium ma-
lorum hominum: & huic sensui attestantur (in-
quit) tentationes hominum, quæ non ab aliquo
vno Diabolo fiunt: Sed alij expositores affirmant
hic nomine Diaboli intelligi principem Dæmo-
niorum: ita Med. Valentia & Suar. super hoc art. Ra-
tio, quam affert Med. est: quia S. D. in probatione
conclusionis affert dictum illud Job. 41. Ipse est rex
super omnes filios superbiæ, ubi illud pronomen ipse
principem dæmoniorum designat. Addit Suarez
rationem: quia Lucifer omnes superat malitia, &
omnes aliquo modo ad peccandum induxit, vel
per se vel per alios: ut patet ex 1. p. q. 63. a. 8. & quest.
109. & 114. & 1. 2. q. 10. & 80. & confirmatur pri-
mo: quia Lucifer dicitur princeps huius mundi
Ioannis 12. & 14. Nunc princeps huius mundi eiecitur for-
as: Secundo, quia videtur hic sensus satis aperte
colligi ex resp. ad 2. Probari potest etiam hæc sen-
tentia ex conditionibus capitis superius explica-
tis, quæ vni soli supposito absolute, vel in vno tali
ordine, siue secundum vnam talem rationem ca-
pitis conueniunt: & ideo nec Christus cum mini-
stris dicitur Ecclesiæ caput, nec Deus cum princi-
pibus & prælatis dicitur caput hominum aut Ec-
clesiæ, nec Summus Pontifex cum Episcopis dici-
tur vnum Ecclesiæ caput, licet quilibet in suo or-
dine sit & dicatur non improprie caput: ergo ne-
que totus ordo dæmoniorum, neque Lucifer, ut co-
tinent totum ordinem dæmoniorum, poterit prop-
rie dici caput omnium malorum, licet quilibet ex
principantibus dæmonibus sit caput in ordine
suo. Nec obstat, quod non solus Lucifer, sed et-
iam alij tentant: id enim agunt ut principis sui mi-
nistri.

Quare hic Aluar. disp. 41. An per peccatum pri-
mi parentis vel aliorum hominum diabolus acqui-
suerit specialem aliquam potestatem, aut domi-
nium regum super homines, ratione cuius dica-
tur rex eorum & caput: Sed quia locus huius qua-
stionis proprius, ubi tractatur a D. Tho. &
eius expositoribus, est in q. 49. a. 2. ideo
illuc vsque differatur.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Antichristus etiam possit dici caput omnium
malorum.

A D octauum sic proceditur. Videtur, quod Antichri-
stus non sit caput malorum. Vnus enim corporis non
sunt diuersa capita. Sed diabolus est caput multitudinis
malorum. Non ergo Antichristus est eorum caput.

Præterea: Antichristus est membrum diaboli. Sed ca-
put distinguitur a membris: ergo Antichristus non est ca-
put malorum.

Præterea: Caput habet influentiam in membra. Sed
Antichristus nullam habet influentiam in malos, qui eum
præcesserunt. Ergo Antichristus non est caput malorum.

Sed contra est, quod Job. 21. super illud, Interrogate
quem libet de viatoribus, dicit glossa. Dum de omnium ma-
lorum corpore loqueretur, subito ad omnium iniquorum
caput Antichristum verba conuertit.

Respondendo dicendum, quod sicut supra dictum est, in
capite naturali tria inueniuntur, scilicet ordo, perfectio,
& virtus influendi. Quantum igitur ad ordinem tempo-
ris, non dicitur Antichristus esse malorum caput, quasi
eius peccatum præcesserit, sicut præcessit peccatum diaboli.
Similiter etiam non dicitur esse caput malorum propter
virtutem influendi: etsi enim aliquos sui temporis ad ma-
lum sit conuersurus, exterius inducendo: non tamen illi,
qui ante eum fuerunt, ab ipso sunt in malitiam inducti,
nec etiam eius malitiam sunt imitati, unde secundum hoc
non possit dici caput omnium malorum, sed aliquorum.
Relinquitur ergo, quod dicatur caput omnium malorum
propter malitiam perfectionem. Unde super illud secunda ad
Thesal. 2. Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa,
Sicut in Christo omnis plenitudo diuinitatis inhabitauit,
ita in Antichristo omnis malitiae plenitudo: non quidem ita
quod humanitas eius sit assumpta a diabolo in vnitatem
personæ, sicut humanitas Christi a filio Dei: sed quia Dia-
bolus suam malitiam eminentius ei infuset suggerendo,
quam omnibus alijs. Et secundum hoc omnes alij mali, qui
præcesserunt, sunt quasi quadam figura Antichristi: se-
cundum illud 2. ad Thesal. 2. Mysterium iam operatur in-
iquitatis.

Ad primum ergo dicendum, quod Diabolus, & Anti-
christus non sunt duo capita, sed vnum, quia Antichristus
dicitur esse caput, in quantum plenissime inuenitur in eo
impressa malitia diaboli. Unde super illud secunda ad Thes-
sal. 2. Ostendens se tanquam sit Deus, dicit glossa. In ipso
est caput omnium malorum, scilicet Diabolus, qui est Rex
super omnes filios superbiæ. Non autem dicitur in eo esse per
vniōem personalem, nec per intrinsecam inhabitationem
(quia sola Trinitas menti illabitur, ut dicitur in lib. de 1. 1. huius
Ecclesiæ. dog.) sed per malitiam effectum.

Ad secundum dicendum, quod sicut caput Christi est
Deus, & tamen ipse est caput Ecclesiæ (ut supra dictum est)
ita Antichristus est membrum diaboli, & tamen est caput
malorum.

Ad tertium dicendum, quod Antichristus non dicitur
caput omnium malorum propter similitudinem influentia,
sed propter similitudinem perfectionis. In eo enim diabolus
quasi malitiam suam ducit ad caput per modum, quo di-
citur aliquis ad caput suum propositum ducere cum illum
perfecerit.

Forma Textus.

PRÆMISSIS conditionibus capiti naturali con-
uenientibus respondetur quæsito triplici con-
clusionem. Conditiones capitis naturalis sunt or-
do, perfectio & virtus influendi.

PRIMA CONCL. est: Quantum ad ordinem tempo-
ris non dicitur Antichristus esse malorum caput. Proba-
tur: Quia eius peccatum non præcessit, sicut præ-
cessit peccatum Diaboli.

SECYN-

SECUNDA CONCL. Antichristus non dicitur esse A
malorum caput propter virtutem influendi. Probatur:
Quia etsi aliquos sui temporis ad malum sit con-
uerſurus exterius inducendo: non tamen illi, qui
ante eum fuerunt, ab ipſo ſunt in malitiam indu-
cti, nec etiam eius malitiam ſunt imitari: ergo ſe-
cundum hoc non poteſt dici caput omnium ma-
lorum, ſed aliquorum.

TERTIA CONCL. ex prædictis à ſufficienti di-
uiſione deducta talis eſt: Antichriſtus dicitur caput o-
mnium malorum propter malitiæ perfectionem. Proba-
tur authoritate Gloſſæ dicentis: Sicut in Chriſto o-
mnis plenitudo diuinitatis inha-^{uit}, ita in Antichri-
ſto omnis malitiæ plenitudo: Quorum verborum ſen-
ſum explicans S.D. tria dicit. Primum eſt, non ita
intelligendam eſſe ſimilitudinē hanc inter Chri-
ſtum Dominum & Antichriſtum, vt huius huma-
nitas à Diabolo ſit aſſumenda in vnitatem perſo-
næ, ſicut in Chriſto aſſumpta fuit eius humanitas
à perſona Verbi: Secundum eſt in hoc conſiſtere
dictam ſimilitudinē: quod Diabolus ſuam ma-
litiam eminentius influet Antichriſto ſuggeren-
do, quam omnibus alijs: ſicut Chriſto, quatenus
homo, dona ſpiritualia Deus influet eminentius,
quam omnib. alijs. Tertium ex hoc deductum eſt,
omnes alios malos, qui præceſſerunt, eſſe quaſi
quādam figuram Antichriſti, vt ſignificat Apoſt.
2. ad Theſſal. 2. Dicens: Myſterium iam operatur mi-
quita: iſ.

Expoſitio Textus.

VIDENDA ſunt, quæ de Antichriſto ſcribunt
Medina ſuper hoc art. Bellarm. lib. 3. de Romano
Pontifice Suar. infra Diſp. 4. Valentia circa finem ſuo-
rum Com. ad hanc 3. partem ubi agit de ſignis & re-
bus antecedentibus cōmunem reſurrectionem,
& extremum iudicium, Maluenda in ſuo opere de
Antichriſto, & alij recentiores.

Vide præter ea: quæ circa reſponſionem ad
quæſitum (quam in tres diſtinximus concluſio-
nes) notat Caiet.

Controuerſia Vnica.

An Antichriſtus poſſit etiam dici caput Demonum?

Propoſita
duplici opi-
nione, alie-
ra Cai. ne-
gantis, &
altera Sua-
rez affirmantis,
deſenditur ſen-
tentia Cai.

PROPONIT hic ſibi dubitationem Cai. An An-
tichriſtus dicatur caput omnium malorum,
tam Demonum, quam hominum, an hominum
tantum, & reſpondet Antichriſtum non eſſe Dæ-
monum caput, ſed malorum hominum tantum.
At Suarez in ſuo Com. ad hunc art. exiſtimat eſſe
probabile tertiam concluſionem S.D. intelligen-
dam eſſe de omnibus malis, etiam comprehen-
dendo Dæmones præter Luciferum, cui opinioni
videtur fauere Val. in modo loquendi dicens An-
tichriſtum dici caput omnium malorum ſaltem
hominum: quia loquēdi forma ſignificat dici poſ-
ſe probabiliter Antichriſtum eſſe etiam Dæmo-
num caput.

Reſicitur o-
pinio Suar-
ez.

Sed mihi nec vera nec probabilis videtur hæc
opinio: vt optime probat Caiet. hoc argumento:
Antichriſtus nec ordine, nec virtute, nec perfe-
ctione excedit Dæmones in malitiā: ergo nō Dæ-
monum ſed malorum tantum hominū eſt caput:
Antec. probatur: Quoniam Antichriſtus futurus
eſt purus viator: ergo nō eſt habiturus ita malam
voluntatem ſicut habent Dæmones: qui in quo-
libet opere ſuo ſunt mali: adeo vt etiam naturalib.
a cōtribus malas apponant circumſtantias: An-
tichriſtum autem nihil prohibet operaturum eſſe
aliquid de genere ſuo bonum, ſine mala circun-
ſtantia: puta quia honorabit parentes & huiuſ-

modi. Vnde (inquit) Angelum habebit custo-
dem, cuius ſuaſione quandoque ab aliquo malo
deſiſtet: Sed rationem hanc reprehendit Suarez:

Suarez
obiectio.

Quia, ſi ratio hæc (inquit) aliquid valet, etiam
probat neq; omnes malos homines poſſe in hoc
ritulo intelligi: quia etiam damnati homines ha-
bent voluntates obſtinatas ſicut Dæmones: igitur
inefficax eſt ratio Caietani. Nam licet probet ra-
tione ſtatus excedi in malitiā ſtatum cuiuſlibet
viatoris à ſtatu damnatorum, tamen in intenſio-
ne vel multitudine malitiæ ſuperare interdū po-
teſt viator damnatum. Sed efficacem eſſe ratio-
nem Caiet. tribus præmiſſis oſtendo. Primum eſt
quemlibet Angelum ſecundum genus, & ſpeciē
ſuam eſſe nobilioris naturæ, quam quilibet ho-
mo. Secundum eſt, Angelos præuicatores tota
vi & intenſione ſuæ voluntatis propriam excel-
lentiam, ſeu beatitudinem inordinate appetiſſe,
vt communiter videntur affirmare Sancti Docto-
ris interpretes in prima parte, qu. 63. Tertium eſt, ho-
mines qui nūc ſunt damnati, in duplici ſtatu poſ-
ſe conſiderari: primus eſt viæ, ſecundus eſt termi-
ni: Et in ſtatu quidem viæ certum eſt Antichriſtū
 fuiſſe eorum caput, vt probatur in textu: ſtatus
vero termini damnatorum hominum dupliciter
poteſt conſiderari: Vno modo ſecundum ſe: &
ſub hac ratione ſeu conſideratione præciſe da-
mnati hominibus repugnat, vt Antichriſtus ſit
eorum caput. Nam æque probat argumentum
Caietani damnatos homines, ſicut & Dæmones
non eſſe membra Antichriſti: quia ſcilicet longe
perfectiorem habent malitiā. Sicut enim cha-
ritas & cæteræ virtutes ſupernaturales maiorem,
ſimpliciter loquendo, habent in beatis perfectio-
nem, quam in viatorib. iuxta illud Marth. 11. Qui
autem minor eſt in Regno Cælorum, maior eſt
illo. (Vnde S. Thom. in 2. 2. qu. 24. art. 7. ad 3. ait
charitatem viæ nunquam poſſe adæquare chari-
tatem patriæ: quia non eſt eiſdem rationis quan-
titas in vtraque) ita malitiā damnatorum omniū
maior eſt, quam malitiā viatorum, nec illa per
hanc poterit vnquam adæquare: quia non eſt ei-
uſdem rationis quantitas in vtraque. Alio modo
conſiderari poteſt ſtatus damnatorum in ordine
ad ſtatum viæ præcedentem, & ad operationes,
& malitiā eiſdem ſtatus: & hoc modo certum
eſt homines in inferno damnatos ſub Antichriſto
capite, velut eius membra contineri: quia eadem
habent demerita, & eadem eſt in eis malitiā ſe-
cundum ſubſtāciam, per quam Antichriſti mem-
bra facti ſunt. Et licet malitiā damnatorū ſit ma-
ioris contuminationis & perfectionis, atq; adeo
quantitatem habeat alterius rationis à quantitate
malitiæ Antichriſti viatoris: ſecundum quam ra-
tionem vt ſic præciſe conſideratam non habent
homines damnati, vt ſint membra Antichriſti
viatoris: ſimpliciter tamen aſſerendum eſt An-
tichriſtum eſſe caput eorum ob dictam cauſam: Et
per hæc ſoluitur argumentum Suar. Et quamuis
admitteremus malitiā alicuius viatoris eſſe poſ-
ſe maiorem intenſiue & extenſiue, quam ſit cuius-
libet hominis damnati malitiā, ac proinde poſſe
viatorē hominem eſſe caput omnium hominum
damnatorum, nunquam tamen (vt arbitror) fieri
poteſt, vt hominis viatoris malitiā ſit intenſior ma-
litiā Demonum: qui cum ſint nobiliſſimæ natu-
ræ, tota etiam vi ſuæ voluntatis inordinate ferun-
tur in volita.

Vide etiam ea, quæ ſcribit Cai. circa reſpon-
ſiones ad primum & ſecundum
argumentum.

QVÆ-